בסוד שיח

"אלוני מבקשת לנתק את הנוער הישראלי מהזכרון היהודי ההסטורי"

מאת שאול שיח

צריך קצת יותר מעוזת פנים להטיח במנכ"ל המתפטר של משרד החינוך והתרבות, זבולון אורלב, כי הוא רימה את השרה ואת עובדי לשכתה "יום־יום בגילגולי עיניים". שכן, מדובר באיש, שהקהיליה האקדמית גומרת עליו את ההלל על יושרו המקצועי ללא פניות, ובאדם שגילה לויאליות מקצועית, מוגזמת לטעמי, לשרת החינוך והתרבות, גם בימים שהטלפון בביתו כרע מקריאות "הצילו" של אישי חינוך ידועי־שם הרחוקים מרת ומהמפד"ל, כאשר שמעו בתקשורת את אחת מ"שליפותיה" של הגב' אלוני. אלא שמסתבר, כי בפוליטיקה הישראלית הכל אפשרי, כולל חיזור נמרץ של גב' אלוני אחר היהדות החרדית, שרק אתמול היתה "חשוכה", ובלבר שישאירו בידיה את מנעמי השררה.

ובריצד סבר המנכ"ל זבולון אורלב, כי ניתן יהיה לעבוד עם שרה בשולמית אלוני הרחוקה מכך הקרנצנזום?

זבולון אורלב: סברתי, שכפי שאני עם הערכים הרתיים הציונים שלי יודע להיות משרת ציבור נאמן ויודע להפריד בין דעותי האישיות, כציוני־דתי לבין תפקידי הממלכתי, כך גם היא כמו כל בעל תפקיד ציבורי, תדע להפריד בין הדעות האישיות שלה לבין המדיניות הממלכתית והאחראית, שצריכה לשקף קונצנזוס רחב ביותר במערכות החינוך.

ובאשר דרשה את ראשו של המשנה למנכ"ל בן־ציון דל, מה היתה עמדתך?

אורלב: לאורך כל המאה ימים הללו, היו לי ויכוחים נוקבים אתה על ההחלטות שלה כלפי בנצי דל. אמרתי לה וכתבתי לה, שלפי עניות דעתי ההחלטות שלה הן פוליטיות ובלתי מקובלות בשרות המדינה. לכן, מבחינתי בנצי דל היה משנה־למנכ"ל וממשיך להיות משנה־למנכ"ל. לא הסכמתי שהוא יועבר מתפקידו.

מה היו נימוקיה לפילוקו?

אורלב: כפי שאמרתי, טעותה היו, לדעתי, פוליטיות. לדעתי, היא רצתה להראות לציבור שלה, שהיא יודעת לסלק דרתים – לאומיים.

ובריצד השלמת עם ביטול של השר והמתחייב מכך?

אורלב: זה מאד הפריע לי, אבל מכל הנושאים, זהו הנושא הפחות בעייתי מאחר וזהו זכותה המלאה ובתחום זה אין לי הערות ואני רק יכול להצטער.

איך קרה שתותח הנחלתך עברו 5000 שעות מהחמ"ד לסקטור הערבי?

אורלב: פשוט לא היה ולא נברא ואפילו משל לא היה. הסקטור הערבי קיבל 5000 שעות מהתוספת המיוחדת של 50 אלף שעות שהמשרד קיבל.

האם נבונות הידיעות, שקיבלת את הסכמת הרב הראשי להמשיך לבחן במנכ"ל תחת שולמית אלוני?

אורלב: זה נכון שביום הראשון כאשר הגב' אלוני ביקשה שאמשיך בתפקידי, נפגשתי עם שני הרבנים הראשיים בנפרד וקיבלתי את ברכתם להמשיך בתפקידי כל עוד אני סבור שלהמשך שרותי במנכ"ל יש משמעות.

האומנם הצלחת למנוע פגיעות קשות יותר בחמ"ד?

אורלב: אין לי ספק שהמשך שרותי סיכל כוונות שלצערי קיימות לפגוע בחינוך הדתי ומקוננת בי ראגה עמוקה מהחלטות לשנות את שיטת הקצאת התקן, מתקן לכיתה לתקן לתלמיד. בשיטה זו ניתן לפגוע קשה בחינוך הדתי עד כדי 30 אחוז (!) מהתקן.

ואיפה כל ההתחייבויות של מר יצחק רבין שלא לפגוע בחמ"ד?

אורלב: אין לי מושג. בשלב הזה החינוך הדתי טרם נפגע. ההחלטה שלה בעניין התקן תבוא לידי ביטוי בתש"ך, ואני רוצה לקוות שההתחייבות של ראש הממשלה תסכל את הכוונות האלו.

כבר הכינו את התשתית ההסברתית לצעד הזה, והפיצו שאף־על־פי שהחמ"ד הוא 19 אחוז, הוא מקבל משאבים בהיקף של 25 אחוז. אלא ששכחו לציין, כי החמ"ד קולט את רוב התלמידים טעוני הטיפות, שמטבע הדברים מקבלים יותר שעות. הם שכחו גם להוסיף, כי משקלו של החמ"ד בעיירות הפיתוח הוא גדול ביותר ובעיירות הפיתוח מקבלים יותר שעות. הם שכחו לציין שהחמ"ד קולט 95 אחוז מעולי אתיופיה, גם מ"מבצע משה" וגם מ"מבצע שלמה" והם מקבלים יותר שעות. הם לא זכרו לציין שהחמ"ד לקח על עצמו משימות לאומיות חינוכיות ומגולים תרמ"ת־הסברתית, כאילו החמ"ד מקבל יותר משאבים.

מי יזם את כל המהלכים הללו?

אורלב: מבחינתי שר נושא באחריות למה שקורה במשרד. אם הוא יודע מה שקורה במשרד ואומר לאנשים לעשות זאת ושמו – זה חמור מאד, ואם אנשים עושים זאת בלי ידיעתו, זה חמור עוד יותר.

נפית להסביר לה את כל מה שעשתה אומר כאן?

אורלב: היו לי אתה ויכוחים רבים, גם אידאולוגיים וגם מקצועיים. היא שמעה בסבלנות את דברי, אבל, לצערי, באותם נושאים שציינתי כעילות להתפטרותי היא לא קיבלה את דעותי. לאורך כל הדרך הסברתי לה שאשאר נאמן להשקפתי ואמונתי הדתית־לאומית, והעקרונות המקצועיים שלי, וכשהרגשתי שכלו כל הקצין, באתי למסקנה הבלתי נמנעת כי כלי להתפטר.

ומה שבר את "גב הגמל"?

אורלב: האמת היא, ש"גב הגמל" נשבר לפני החגים. היה זה כשבאתי לכלל מסקנה שאינני יכול יותר להזדהות עם המדיניות החינוכית של הרשות לשרות ישראל עכשיו".

אולי תוכיר יותר ספציפי: למה אתה מתכוון בדבריך "תרבות ישראל עכשיו"?

אורלב: פירושו של דבר לחנך את הנוער הישראלי על ברכי התרבות החילונית של עשרות השנים האחרונות. לנתק את הנוער מהזיכרון היהודי ההסטורי לאורך כל הדורות.

גם אם היא אומרת שהיא רוצה בלימודי המקרא, צריך להבין שעבורה, ההסטוריה היהודית והמורשת היהודית הן זכרון יהודי מוזיאלי: הוא זכרון יהודי ארכאולוגי, שטוב לדעת אותו ואין בו שום מחוייבות, שום רלוונטיות, שום אקטואליות: שום משמעות ליהודי מודרני במדינת־ישראל במאה העשרים. פירושו של דבר, שתרבות ישראל לדורותיה נמחקה ואין בה יותר מחוייבות, ולכל היותר אפשר לדעת עליה, ונולדה תרבות ישראלית עכשווית חדשה חילונית, והיא התשתית והמסד לחיי הרוח והמשמעות של יהודי במדינת ישראל.

מכאן תבין מדוע גם נתקבלו כל ההחלטות הקשורות בפגיעה בנושא היהדות. ולכן מובן מדוע נפסקה פעולת המשרד לחינוך יהודי בברית המועצות לשעבר; מדוע היא הפסיקה את המשלחות של הנוער לפולין, הנפגש עם אלף שנות יהדות בפולין. לכן מובן מדוע היא מנסה לבטל את ההחלטה, שהנושא המרכזי במערכת החינוך בתש"ג יהיה ירושלים; לכן היא מחליטה לפגוע בתקציבי הגופים העוסקים בלימודי העמקת היהדות; לכן היא מפסיקה התקשרויות עם גופים דתיים המציעים תוכניות העשרה ביהדות; לכן היא מבטלת את הרשות לקליטת העלייה; לכן היא פוגעת בפקידים דתיים.

בעיניה כל מה שמסמל דתיות הוא פסול וחוא מוצג ארכיאולוגי. רק מה שמשקף יצירה ישראלית חילונית חדשה הוא חשוב ומדגיש בעיניה.

נוכח הדברים החמורים שזה עתה השמעת, אני מבין שתפעל מכאן ולהבא, בדי לסכל ולעצור את המגמות הללו שמתבטאות במטבחה של שרת החינוך והתרבות?

לא. אני לא רואה עצמי מוסמך לנהל מערכות ומאבקים נגד הגב' אלוני. אני חושב שמלאתי את תפקידי כהלכה בהחלטתי להתפטר ובחשיפת הנימוקים להחלטתי זו. שילמתי על כך מחיר כבד, ואני מקווה שהתפטרות על נימוקיה תניף דגל שחור ותאותת למי שתפקידו בכך לנהל תא המאבקים לביטול תוכניותיה של הגב' אלוני.

הנשיא היה בין אלה שהמליצו עליך שתמשיך להעסיקך במנכ"ל...

מטעמים של כבוד לנשיא המדינה, אני מבקש לא להתייחס לזה.

יש לך קשר עם בית הנשיא?

אורלב: יש לי קשר עמוק.

גם ראש הממשלה, יצחק רבין היה בין המליצים...

בוא ונרד מנושא המלצות.

למיטב זכרוני יו"ר ועדת החינוך של הכנסת, ח"כ אברהם ("אברום") בורג דיבר עליך בחמימות רבה...

אורלב: הואיל וחבר הכנסת אברהם בורג אמר זאת בציבור, אני יכול לאשר זאת. הוא אכן נתן לי עידוד מצויין וגילה אחריות מקצועית מיוחדת בראיונו למשרד החינוך ולמערכת החינוך בכללותה.

כיצד אתה מסביר את העובדה שהאקדמיה אינה מגיבה סומבית, עיין, על מחדלה של הגב' אלוני?

אורלב: אין ספק שמאה ימים אינם מהווים פרק זמן ראוי לגופים חיצוניים כמו האקדמיה להבין את המשמעויות הנובעות מבהונתה של הגב' אלוני כשרת חינוך. לכשעצמי אין לי שום ספק שהאקדמיה לא תוכל להשלים עם הליכים חינוכיים ומדיניות חינוכית כפי שמתגבשת על־ידי שרת החינוך, שולמית אלוני להערכתי, אם היא תמשיך בכהונתה, יהיו עוד עימותים רציניים ביותר בינה לבין עולם האקדמיה.

מי בעצם מזביל אותה? מי נותן לה את כל הרעיונות הללו שהזכרת?

אורלב: אינני יודע, להערכתי היא מובילה את עצמה. בציבור הדתי נוהגים להיוועץ עם רבנים, ראשי ישיבות וגדולי תורה, היא רואה עצמה כברת סמכה לדון, להציע, להחליט ולבצע לבד.

ואת השאלה שאי־אפשר בלעדיה: מהי הרגשתך עם התפטרותך?

אורלב: מאה הימים האלה שעברתי במשרד החינוך היו אולי הקשים ביותר בחיי. אני שמח שהיו לי את כוחות הנפש להתפטר כציוני־דתי גאה, על משמרת הערכים וההשקפות, של תורה ועבודה.

ולאן פניך מדעדות?

אורלב: אני מקבל פניות רבות להשתלב במערכות הפוליטיות. כמובן יש לי הצעות רבות בתחומים נוספים, ובשלב זה אני זקוק לתקופת חשיבה וגיבוש דרכי לעתיד.

אין זה מן הנמנע שאראה להתמודד על תפקידים פוליטיים...

ראשות רשימת המפד"ל לעיריית ירושלים? אמרת... מזכ"ל המפד"ל? אמרת...

אם לשפוט על פי "המנגינה" של התשובות הרי שמבין שתי ההצעות מעדיף זבולון אורלב את האופציה השנייה.